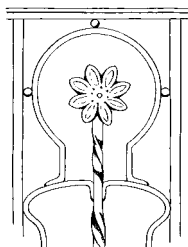

MEMÒRIA D'ACTIVITATS DE L'IECBV. ANY 2011

José F. CÁMARA SEMPERE
Secretari de l'IECBV

Començava la memòria de fa un any dient que «l'any 2010, complint-se tots els vaticinis, fou l'any en el qual es reforçà la crisi, una crisi d'arrels econòmics que han solcat durant anys un determinat substrat social i cultural per acabar debilitant tot el sòl als voltants, impeding el creixement de nous valors». No cal dir que el sòl que trepitgem es troba més debilitat hui que fa un any, que els nostres drets han estat assolats per més deures imposats per qui sap quin motiu. Per això, l'IECBV referma de nou, mitjançant el suport dels seus socis, el seu compromís i estén noves vies cap al futur, cada any amb noves incorporacions, representades pel nomenament de dos nous Socis d'Honor. El 2011 la Junta Directiva volgué reconèixer dos pilars importants dins de qualsevol societat: la solidaritat i la política. L'IECBV honorà el caràcter esperançador en la societat il·licitana de l'associació dedicada al càncer de mama de la comarca AMACMEC i el compromís polític de Manuel Rodríguez Macià.

Hem d'agrair l'acolliment i la cura que ens brinda el restaurant Els Capellans de l'hotel Huerto del Cura any rere any, perquè el nostre acte cabdal lluïska en cada nova edició, com la del 26 de novembre de 2011, que començàrem a preparar just després de l'Assemblea General, que té lloc al febrer o març de cada any. L'Assemblea marca l'inici del nostre calendari. Fem balanç de l'any passat i proposem als socis les activitats per l'any en curs, comptem públicament les despeses que costa l'Institut i els diners que ens ajuden a mantindre'l i presentem uns comptes estimats per a continuar la nostra tasca durant l'any, a pesar que cada any disposem de menys ajudes oficials. El 26 de febrer, reunits a l'aula didàctica del Museu d'Arqueologia i Història d'Elx, –al personal del qual volem donar les gràcies des d'aquestes pàgines–, sortiren les línies mestres que marcaren l'actuació de la Junta Directiva durant els dotze mesos següents.

Al primer semestre continuarem un any més col·laborant amb el *Cicle de Cinema en Valencià*, organitzat per la Universitat Miguel Hernández d'Elx, en col·laboració amb la resta d'universitats valencianes, i en el qual participà també el Cine-Club Luis Buñuel d'Elx, per a promoure la nostra llengua als cines, en concret als cines municipals Odeón d'Elx. Tingué lloc, amb entrada lliure, en dues sessions, a les 19:30 h i a les 22 h, en un cicle de pel·lícules en versió original o doblada en llengua catalana. Els espectadors que s'hi acostaren els dies 3, 17 i 31 de març de 2011 veren *Herois*, de Pau Freixas; *Bicicleta, cullera, poma*, de Carles Bosch, i *La mosquitera*, d'Agustí Vila.

Cal remarcar també la col·laboració amb el CEFIRE d'Elx, i cal perquè segurament, arran de l'injust tancament oficial de la seu il·licitana, la de 2011 fou malauradament la darrera ocasió en què s'organitzaren els *Itineraris didàctics multidisciplinars*. Aprofitant els matins dels dissabtes, el 19 d'abril visitarem les defenses costaneres de Santa Pola i el seu entorn; el 3 de maig, el paratge del Palomaret a Petrer, guiats per Juan Antonio Marco, Ascensión Padilla i Pablo Giménez; el 24 de maig, la serra de Crevillent per comprovar la dinàmica de vessants, regs i ocupació del sòl, també amb la companyia de Juan Antonio Marco i Pablo Giménez, i el 31 de maig, l'illa de Tabarca, on tinguérem amb Alfred Garcia i Maite Vázquez tota una visió integrada.

Fig. 1: Targetó de la conferència de Daniel Climent sobre la «Fruita i dolços d'un passat no tan antic».

El 26 de maig gaudirem de l'oportunitat d'escoltar el professor Daniel Climent i Giner, com sempre fem quan comptem amb aquest bioquímic, catedràtic de Biologia i Geologia de segona ensenyança, que ens féu un passeig pel món de la fruita i dels sabors que ja no hi ha al mercat, però que són part important del nostre passat. Amb la conferència «Fruita i dolços d'un passat no tan antic» al Centre de Congressos «Ciutat d'Elx», el ponent, gran coneixedor de la botànica i de l'etnobotànica del Baix Vinalopó i de les comarques més

properes, evocà les fruites dels nostres pares que, potser, no coneixeran els nostres fills, un munt de fruites perdudes, encara que no oblidades.

Al segon semestre, forçosament marcat per l'aparició d'un nou número de LA REL·LA, volguérem aprofitar la conferència que sempre acompanya la presentació a Elx, la qual estava dedicada a «Una mirada al territori. Les "illes" del Baix Vinalopó» (10 de novembre), a càrrec de Jerónimo Buades, professor de Geografia d'Ensenyament Secundari, per ampliar amb una perspectiva innovadora el coneixement del nostre paisatge més proper. El paisatge, a més d'una determinada imatge representativa d'un període històric, inclou també percepció, sentiment i vida, per això és un patrimoni comú que ha de ser conegut, divulgat i gestionat amb molta cura i sensibilitat. Així, la inclouguérem dins del cicle *Transformacions històriques del paisatge del Baix Vinalopó*, juntament amb dues propostes més, el 6 i 20 d'octubre, a càrrec, respectivament, de Pablo Giménez i Carmina Verdú.

«Reconstruir el paisatge del Baix Vinalopó al llarg de la història recent» fou la proposta del geògraf i professor de Geografia Física de la Universitat d'Alacant per a divulgar la reconstrucció del paisatge de la comarca com un apassionant repte científic en què la col·laboració de tots és imprescindible. Amb «Canvis paisatgístics al Baix Vinalopó medieval: els horts de palmes d'Elx», a partir de la investigació de la historiadora i cap de secció de l'Arxiu Històric Municipal d'Elx, es pretenia presentar el paisatge del Baix Vinalopó com una creació humana que es converteix a la vegada en un document d'anàlisi històrica, ja que recull les condicions de vida de la societat que en cada moment ha ocupat l'espai; en aquest cas, els horts de palmeres.

Transformacions històriques del paisatge del Baix Vinalopó

Cicle de conferències

Dijous 6 d'octubre
Reconstruir el paisatge del Baix Vinalopó al llarg de la història recent
 Pablo Giménez Font

Dijous 20 d'octubre
La forma de l'aigua. Evolució del paisatge andalusí
 Carmina Verdú Cano

Dijous 10 de novembre
Una mirada al territori. Les "illes" del Baix Vinalopó
 Jerónimo Buades Blasco

Organitza: Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó
 Lloc: Centre de Congressos "Ciutat d'Elx", a les 20 hores

INSTITUT D'ESTUDIS COMARCALS DEL BAIX VINALOPÓ

ELX, 2011

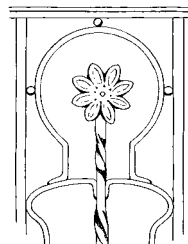

Fig. 2: Targetó del cicle de conferències *Transformacions històriques del paisatge del Baix Vinalopó*.

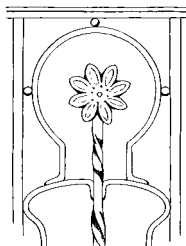

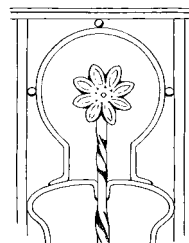
Fig. 3: Presentació del número 24 de LA REL·LA al Centre de Congressos «Ciutat d'Elx».

El 2011 fou un any d'intensa activitat de l'IECBV en la premsa, arran de la importància d'alguns temes de caràcter general que tenen la seua correlació també a la nostra comarca, com foren: «2011, l'any de la química» (Vicent F. Soler i Selva, diari *Información*, 25 de gener), «2011, la química de la medicina» (Vicent F. Soler i Selva, diari *Información*, 11 de març), «Fums que maten» (Vicent F. Soler i Selva, diari *Información*, 12 d'abril), «El final era açò?», (Hèctor Càmarà i Sempere, diari *Información*, 17 de juny), «2011, sense colorants ni conservants» (Vicent F. Soler i Selva, diari *Información*, 26 de juny), «La salut, la primera cosa de totes» (Vicent F. Soler i Selva, diari *Información*, 16 de juliol) i «Els elements» (Vicent F. Soler i Selva, diari *Información*, 6 de desembre); però, també, exposant problemes o situacions que trobem als carrers, com foren «El valencià, patrimoni del *Misteri d'Elx*» (Hèctor Càmarà i Sempere, diari *Información*, 26 d'agost), «Un passeig amb/sense font» (Vicent F. Soler i Selva, diari *Información*, 26 de juny) i «Transformacions del nostre paisatge» (José F. Càmarà Sempere, diari *Información*, 20 de novembre); sense abandonar la tasca de recuperació de la nostra història, com el centenari de la creació del barri del Pont Nou en «Un eixample, tot un segle» (José F. Càmarà Sempere, diari *Información*, 02 de maig).

Mantenir-nos alerta en la protecció del patrimoni arquitectònic, natural o lingüístic del Baix Vinalopó, davant decisions polítiques o actituds socials, és part consubstancial de les tasques de l'IECBV. Per això, al llarg de 2011 presentarem dos informes dirigits a l'Ajuntament d'Elx. El 28 de març, a punt de complir deu anys de la de-

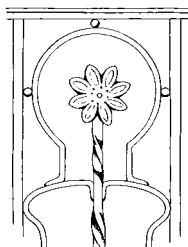

Fig. 4: Presentació del número 24 de LA REL·LA a la Casa de Cultura de Crevillent.

claració com a Patrimoni de la Humanitat els horts de palmeres i la *Festa*, l'IECBV volgué destacar, en dissonància i contradicció amb aquests reconeixements, alguns fets que mostren la falta de cura a través d'algunes «Consideracions sobre l'estat del patrimoni urbànic i rural d'Elx». Aquestes paradoxes es manifesten també entre la propaganda, la postura municipal en relació a temes del patrimoni històric i mediambiental il·licità i comarcal, i els fets que respecte d'açò les mateixes institucions municipals encoratgen o permeten. Com déiem en aquest document, l'única manera de ser universal és mantindre una personalitat pròpia, i això no està en funció de la «monumentalitat» d'una ciutat ni del nombre de distincions rebudes, sinó en la capacitat d'un poble de valorar, conservar i transmetre als hereus el seu patrimoni en les millors condicions. Continuem considerant que la ciutat del segle XXI encara no ha pogut o volgut detindre's a pensar si la direcció mampresa en el seu creixement econòmic i en l'eixida de la crisi present, i en la seua maduresa cultural, mereix alguna correcció. Una ciutat com Elx, on el patrimoni hauria de tenir un lloc prioritari per la seua capacitat per a cohesonar socialment i cultural una població cada vegada més complexa i diversa.

El 6 de setembre, davant del registre de l'Ajuntament d'Elx i de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat Valenciana, l'IECBV presentà un «Informe gràfic sobre l'estat d'abandó dels horts de palmeres», en què reclamava una intervenció de l'administració després de comptar durant l'estiu centenars de palmeres mortes, mi-

lers agonitzant i totes abandonades. Exposàvem en el document que les causes no tenen res a veure amb plagues modernes, com la del morrut roig. No són bolics de palmeres en bancals marginals, es tracta d'horts complets i extensos. No estan oblidades en llocs amagats, es troben a la vista de tothom, a tocar de carreteres i camins principals. Disperses per tot el camp: Algorós, Daimés, Asprella, Atzavares, La Foia, etc. i també dins del nucli urbà. Les imatges són colpidores. Si no s'actua, la imatge d'Elx passarà a ser-ne una altra de ben diferent de la que hem conegut fins ara. És oportú recordar les paraules de Joan Castaño, que resumeixen el sentir de Pere Ibarra en l'article «Pro Palmeras» (1920): «on de manera amarga i dura fa una crida a la població i a les autoritats posant de manifest que, si segueix el mateix ritme de destrucció, aviat el palmerar seria cosa d'història».¹ En les primeres dècades del segle passat, les palmeres eren arrancades perquè la ciutat guanyara solars; en els anys seixanta, horts sencers de palmeres eren tallats i soterrats en el mateix bancal; a principi de la dècada dels noranta, el comerç «clandestí» de palmeres continuà buidant horts. Hui, els que queden es deixen assecar, i ningú no s'hi interessa. Un segle després que Pere Ibarra reclamara una intervenció de les autoritats, persisteix el mateix perill. I l'Institut d'Estudis Comarcals del Baix Vinalopó, fent complir els seus estatuts, ho denuncia públicament. Des de l'any 2011, també ho fem des de les xarxes socials com Twitter (@IECBV) i Facebook (<http://www.facebook.com/institutdestudiscomarcalsdel.baixvinalopo>).

Fig. 5: Presentació del número 24 de LA REL·LA a la Biblioteca Municipal de Guardamar.

¹ Joan CASTAÑO, «Pere Ibarra i la defensa del patrimoni cultura», LA REL·LA, 12 (1998), p. 47-64.